

## Tekenen in de Tijd 123

28 november – 4 december 2021

*Maandag is het feest van de apostel Andreas. Erik Borgman staat stil bij wat hij ons te zeggen heeft. Hij blijkt geroepen om anderen te roepen, om nieuwe mogelijkheden te zien en aan te wijzen in situaties van hopeloosheid, om dergelijke situaties mede te dragen en te doorstaan.*

29 november, komende maandag, viert de kerk het feest van de apostel Andreas. Als achtjarig kind koos ik Andreas als patroon voor mijn vormsel – wij deden in de eerste klas van de lagere school eerste communie en werden in de derde klas gevormd – omdat hij in de opsomming in de Latijnse Canon, die toen sinds kort daarvoor in het Nederlands werd gebeden, de derde en meestal laatst opgesomde apostel was: Petrus, Paulus, Andreas. In de Orthodoxe kerk wordt Andreas echter *protoklètás* genoemd, eerstgeroepene. Volgens het Johannesevangelie gaat hij als een van de twee leerlingen van Johannes de Doper achter Jezus aan, omdat ze willen weten waar Hij verblijf houdt. Als Jezus hen uitnodigt mee te komen en zelf te zien, blijven zij een dag bij hem. Andreas vertelt vervolgens aan zijn broer Simon Petrus dat hij de Messias gevonden heeft, Gods gezalfde. Als Petrus met hem meegaat, zegt Jezus hem dat hij de steenrots is waarop Hij zijn kerk zal bouwen (Johannes 1,37-42).

Nu is Andreas geen Hebreeuwse, maar een Griekse naam en het deed de Griekse christenen genoeg dat hij degene was die Simon Petrus, die stond voor de Latijnse kerk, naar Jezus bracht en eerder dan hij had gezien dat Jezus 'de Christus' was, 'de Zoon van de levende God' (vgl. Matteüs 16,16). Het klopt in ieder geval dat de Grieken zich eerder dan de Romeinen tot het christendom geroepen wisten.

In het Huis van Dominicus is de naam Andreas verbonden met een groep lekendominicanen en andere dominicaans verbonden die zich inzetten om de kerkelijke presentie in Oog in Al en Utrecht een nieuwe impuls te geven. De naam Andreas is al lang verbonden met de in onze stad gevestigde dominicanen en niet de leden van de Andreasgemeente, maar wel de dominicanen hebben zich eeuwen eerder dan de gelovigen in Oog in Al geroepen geweten Gods aanwezigheid te belijden en het evangelie te verkondigen. Van deze roeping geloven de leden van de Andreasgemeente de erfenissen te zijn.

Eigenen wij ons hiermee iets toe? Ik geloof van niet. Wij laten de situatie en de omstandigheden ons toe-eigenen. Voor velen is de rol van de Andreasgemeente in het Huis van Dominicus onduidelijk. Ook wijzelf zoeken daar nog naar. Misschien kan wat ons in de evangelies over Andreas wordt verteld, ons verder helpen.

We horen ten eerste over Andreas in Johannes' versie van het verhaal dat bekend staat als de wonderbare broodvermenigvuldiging. Op de ontdekking dat Jezus zich met zijn leerlingen te midden van een grote, hongerige massa bevindt, reageert Andreas met: 'Er is hier een jongen die vijf gerstebroden en twee gedroogde visjes bij zich heeft; maar wat hebben we daaraan voor zo'n aantal?' (Johannes 6,9). Het is een dubbel antwoord. Hij ziet enerzijds het begin van een oplossing voor het probleem waarmee hij zich geconfronteerd ziet: honger. Maar hij ziet tegelijkertijd dat dit antwoord volstrekt onvoldoende is om het probleem op deze schaal op te lossen. Toch zegt hij wat hij ziet. Het maakt dat Jezus erop kan reageren en kan aanvullen wat nog ontbreekt. Als Andreasgemeente willen wij enerzijds de problemen onder

ogen zien, dingen die niet goed (meer) gaan en die dus om een nieuw antwoord vragen. Anderzijds proberen wij te zien en te benoemen wat wij als aanzetten waarnemen voor dat antwoord, in het besef dat alles wat wij kunnen doen aanvulling nodig heeft, van andere mensen en van de God die in Jezus zijn eindeloze zorgzaamheid toont.

Ten tweede is Andreas erbij, samen met Jacobus en Johannes, als Jezus in het Marcusevangelie de ineensstorting van de tempel in Jeruzalem voorspelt, hoe mooi en stevig die er nu ook bijstaat en Petrus hem vraagt wanneer dat zal gebeuren (Marcus 13,1-4). Jezus geeft daarop geen antwoord – dat kan Hij niet, zegt Hij, want dag en uur zijn alleen bij God zijn Vader bekend (vers 32) – maar Hij maant de aanwezige apostelen vooral waakzaam te zijn en te letten op tekenen dat er iets nieuws en veelbelovends aan het gebeuren is, vergelijkbaar met het zacht worden van de twijgen van de vijgenboom (vers 28). Wij proberen op een vergelijkbare manier waakzaam te zijn en te zien waar God ons een nieuwe toekomst geeft en te ontdekken hoe wij daaraan mee kunnen werken. Wijzelf en misschien ook anderen, die wij daar graag bij willen betrekken.

Ten derde wordt Andreas door de evangelist Johannes opnieuw genoemd als enkele Grieken, die voor het Paasfeest in Jeruzalem zijn, Jezus willen spreken. ‘Filippus ging dit bespreken met Andreas’, staat er dan, en samen besluiten zij de zaak aan Jezus voor te leggen. Jezus antwoordt: ‘Waarachtig, Ik verzeker jullie: als een graankorrel niet in de akkergrond sterft, blijft hij onvruchtbaar. Maar hij moet sterven, alleen dan brengt hij rijke vruchten voort’ (Johannes 12,22-24). Jezus laat hiermee weten dat Hij te ontmoeten is en te spreken is, en wel in de weerbarstige geschiedenis waarvan ook deze Grieken deel uitmaken. Deze ontmoeting wordt mogelijk als zij bereid zijn zich daaraan werkelijk over te geven: ‘Wie zich aan zijn leven vastklampt’, zegt Jezus, ‘verliest het, maar wie zijn leven prijsgeeft in deze wereld, zal het ten eeuwige leven behouden.’ Om te vervolgen: ‘Wie mij wil dienen, zal mij moeten volgen, en waar Ik ben, daar zal ook mijn dienaar zijn: wie mij dient, zal erkenning vinden bij de Vader’ (vers 25-26). Het kan wat cryptisch lijken, maar Jezus staat op het moment dat Hij dit zegt, aan de vooravond van zijn lijden en dood. Daar zullen dus ook degenen zijn die zijn dienaar willen zijn: verbonden met en bedreigd door de pijn van de wereld, tot het uiterste. Maar precies dat verbindt ze met God.

Dominicanen worden wel gekarakteriseerd als ‘genadeoptimisten’. Genade is niet een goddelijke eigenschap onder andere eigenschappen, God *is* genade en in zijn genade verbindt God zich met de wereld. Dit betekent dat het licht schijnt in de duisternis en de duisternis het niet kan overmeesteren, zoals het Johannesevangelie zegt (vgl. Johannes 1,5) en er zich steeds nieuwe mogelijkheden blijken te openen. Een dergelijke belijdenis is alleen geloofwaardig als situaties die uitzichtloos lijken, niet uit de weg worden gegaan en die nieuwe mogelijkheden daar bij uitstek te vinden blijken.

Als Andreasgemeente geven wij op vrijdagochtend vorm aan wat wij noemen een WereldWake. Achter in de kerk staan de aanwezigen stil bij de pijnlijke, hartverscheurende en godgeklaagde situaties in de wereld die zij met zich meedragen. Afgelopen vrijdag liet ik een lied horen, geschreven door de Argentijnse singer-songwriter León Gieco en gezongen door de Argentijnse zangeres Mercedes Sosa (1935-2009): *Solo le pido a Dios*, ik vraag God maar een ding.

*Solo le pido a Dios*, begint het, *que el dolor no me sea indiferente*, ik vraag slechts aan God dat het lijden mij niet onverschillig laat. Het wordt uitgebreid met *lo injusto*, het onrecht, *el guerra*, de oorlog, *el engao*, het bedrog en *el futuro*, de toekomst. Niet-onverschilligheid is de gestalte van het geloof, de hoop en de liefde van God die zich weerspiegelt in ons. Als gestalte van de graankorrel die zich er verborgen in de aarde op voorbereid vrucht te gaan dragen. Stervend om te leven.

Erik Borgman, lekendominicaan en lid van de Andreasgemeenschap  
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus